

E.J. LÄNGMANIN RAHASTO

Tieteen ja taiteen tukemiseen

Rahasto perustuu 24.5.1985 annettuun lakiin E. J. Längmanin rahastojen siirtämisestä Suomen Kulttuurirahastolle. Suomen Pankki luovutti Kulttuurirahastolle varat, joita se oli hoitanut tehtaanpatruuna E.J. Längmanin (1799–1863) testamentattua suuren omaisuutensa Suomen ja Ruotsin valtioille. Kulttuurirahaston yhteydessä toimii neljä Längmanin nimeä kantavaa rahastoa. Keskusrahaston kulttuuria yleisesti tukevan rahaston lisäksi Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan rahastojen yhteydessä toimii E. J. Längmanin yrittäjärahasto.

Erik Johan Längmanin monivaiheinen elämä alkoi Porvoossa 24.5.1799. Erik Johan oli 11-vuotias, kun hänen isänsä, kauppa-alalla toiminut Abraham Längman kuoli. Poika jatkoi isänsä jalanjälkiä, ja hänestä tuli muutaman vuoden kuluttua kauppa-apulainen. Hän muutti Helsinkiin 1820, pääsi kirjanpitäjäksi, eteni urallaan ja sai porvarioikeudet sekä luvan harjoittaa koti- ja ulkomaankauppaa. Hän ei kuitenkaan menestynyt vaan joutui konkurssiin 1829.

Längman muutti tämän jälkeen Kuopioon, osti Portimonkosken sahan Ylitorniolta sekä Varkauden rautaruukin ja Anjalasta Ummeljoen sahan yhdessä viipurilaisen Paul Wahlin kanssa. He ryhtyivät uudistamaan ruukkia, tosin laihoihin tuloksiin. Varkaudessa Längmania kunnioitettiin, koska hän ylläpiti pyhäkoulua. Kansansivistys oli hänelle tärkeä asia, ja Kuopiossa asuessaan hän tutustui J. V. Snellmaniin ja K. A. Gottlundin, joiden ystävyys jatkui läpi elämän.

Längman luopui 1846 osakkuudestaan Varkauden ruukkiin mutta piti itsellään Ummeljoen sahan, jonne muutti. Hän avasi ensimmäisenä sahayrittäjänä Keski-Suomen metsät puunhankintamarkkinoille nostaen näiden metsien arvoa mutta aiheutti samalla suuria vaikeuksia niille harvoille sahoille, joita seuduilla oli. Hän osti halvalla järeitä tukkeja ja uitti niitä ennennäkemättömän

E.J. Längmanin pronssinen muotokuva on Kaarina Tarkan tekemä 1993. Kuva: SKR/Marika Aspila.

pitkiä matkoja Ummeljoen sahalle. Se sijaitsi edullisesti lähellä rannikkoa, josta tuotteet oli helppo laivata ulkomaille. Sahan tuotteet saivatkin hyvän maineen muun muassa Englannissa. Liiketoimistaan saamansa voitot Längman sijoitti uusiin sahanhankkeisiin muun muassa Muuramessa ja Pietarsaassa.

Längman sai nopeasti seuraajia, ja hänen tiedetään antaneen arvokkaita neuvoja usealle sahoja perustamassa olleelle aloittelijalle. Vuonna 1851 hänen omat liiketoimensa Suomessa olivat laajimmillaan, mutta Krimin sodan jälkeen hän katsoi parhaimmaksi myydä kaiken ja muuttaa Englantiin. 1860-luvun alussa hän palasi, alkoi Simojoen Kalliokosken sahan osakkaaksi ja perusti tekstiilitehtaan Ruotsin Malmöön, jonne myös asettui asumaan. Hän kuoli 19.10.1896 liikematkalla Helsingissä.

Erik Johan Längman ehti olla monessa mukana: hän oli kauppias, liikemies, ruukinpatruuna, sahanomistaja, tehtailija, suurlahjoittaja sekä kansanopetuksen ja kulttuurin ystävä. Itse hän käytti nimekettä kauppias.

Osuuskunta Sigillum /Seija A. Niemi

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON tehtävä on suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen. Kulttuurirahasto muodostuu Säätiöstä (perustettu 1939) ja Kannatusyhdistyksestä (perustettu 1937). Säätiön sisällä toimii keskusrahasto ja 17 maakuntarahastoa. Kulttuurirahasto jakaa apurahoja ja palkintoja tieteen ja taiteen tekijöille sekä kulttuurielämän eri aloille toimiville henkilöille ja yhteisöille. Apurahojen ohella Kulttuurirahastolla on myös omaa kulttuuritoimintaa. Lisätietoa www.skr.fi.